

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

НЕДЄЛЬЧЕНКО ВАДИМ МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 342.9

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОМИСЛОВОЇ БЕЗПЕКИ В
УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2026

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор

Сорока Лариса Володимирівна,

Науково-дослідний інститут публічного права,
завідувач відділу аспірантури і докторантури

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Оксін Віталій Юрійович,

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»,
професор кафедри публічного управління, адміністрування та права

доктор філософії у галузі права

Даниленко Анна Олександрівна,

Громадська організація «Інформаційно-аналітичний центр
«Сучасне аерокосмічне право»»,
правовий аналітик

Захист відбудеться «11» травня 2026 р. о 9⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «10» квітня 2026 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Становлення та розвиток концепту «промислова безпека» є закономірним наслідком трансформації індустріального суспільства, ускладнення технологічних процесів і зростання техногенних ризиків. Якщо на початкових етапах безпека виробництва розглядалася переважно як технічна категорія, спрямована на усунення небезпечних факторів, то сучасний етап характеризується формуванням комплексного, міждисциплінарного підходу, що охоплює технічні, організаційні, соціальні та правові аспекти управління ризиками. У цьому контексті публічне адміністрування у сфері промислової безпеки набуває системного характеру та розглядається як ключовий інструмент забезпечення балансу між економічним розвитком, безпекою людини та захистом довкілля.

Актуальність обраної теми зумовлена низкою взаємопов'язаних чинників. По-перше, сучасне виробництво характеризується високим рівнем концентрації небезпечних технологій, що об'єктивно підвищує ризик виникнення аварій із масштабними наслідками. По-друге, глобалізаційні процеси та інтеграція України до європейського правового простору зумовлюють необхідність гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу, зокрема у сфері промислової безпеки. Вирішальним етапом у цьому процесі стало надання Україні 23 червня 2022 року статусу держави-кандидата на вступ до ЄС, що визначило імперативність імплементації європейських стандартів, у тому числі положень Рамкової директиви 89/391/ЄЕС, Директиви 2012/18/ЄС (Seveso III) та інших актів технічного регулювання.

По-третє, у європейському праві сформувалася нова модель публічного адміністрування промислової безпеки, яка ґрунтується на ризик-орієнтованому підході, превентивності, відповідальності роботодавця та поєднанні державного регулювання з механізмами саморегуляції. Така модель передбачає відхід від традиційної дозвільної системи до більш гнучких інструментів, зокрема стандартизації, акредитації та незалежної оцінки відповідності. Водночас в Україні цей перехід має фрагментарний характер і супроводжується інституційними та нормативними суперечностями, що потребує комплексного наукового осмислення.

По-четверте, особливої актуальності набуває проблема ефективного розмежування повноважень органів публічної влади у сфері промислової безпеки, що пов'язано з реформуванням системи центральних органів виконавчої влади, впровадженням нових підходів до державного нагляду та необхідністю уникнення дублювання функцій. У цьому контексті важливим є визначення оптимальної моделі співвідношення державного контролю та делегованих функцій, що забезпечує належний рівень безпеки без надмірного адміністративного втручання.

Таким чином обрана тема є актуальною як у теоретичному, так і в практичному вимірах, оскільки спрямована на вирішення комплексної науково-прикладної проблеми – формування ефективної моделі публічного

адміністрування промислової безпеки в Україні з урахуванням європейських стандартів, сучасних викликів та потреб сталого розвитку.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Проблема публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України в умовах європейської інтеграції досі не стала предметом цілісного та системного адміністративно-правового аналізу у вітчизняній юридичній науці. Хоча існує значний масив наукових досліджень, присвячених питанням державної промислової політики, сталого розвитку, охорони праці, інституційного забезпечення запобігання техногенним ризикам і правового регулювання промислового сектору, вони формують переважно фрагментарне уявлення про зазначену сферу. Таким чином наявні напрацювання створюють важливе теоретичне підґрунтя, однак не забезпечують комплексного висвітлення проблематики публічного адміністрування промислової безпеки в умовах євроінтеграційних процесів.

Джерельну основу дослідження становлять праці вітчизняних учених, зокрема: В. Авер'янова, Ю. Битяка, А. Даниленко, О. Джафарової, Є. Дуліби, Ю. Гаруста, Є. Гетьмана, Д. Журавльова, І. Кілієвич, С. Кіцула, А. Комзюка, В. Колпакова, І. Костенко, В. Курила, І. Курило, К. Куркової, Д. Левченко, Л. Луценко-Миськів, Л. Любохинець, А. Манжули, А. Мейш, В. Мороза, В. Оксіня, Є. Соболя, Л. Сороки, Н. Христинченко, Р. Шаповала, К. Шкарупи, І. Шопіної, В. Чудненка та інших дослідників.

Водночас у вітчизняній юридичній науці досі не сформовано цілісного підходу до визначення змісту, принципів, суб'єктного складу, нормативно-правових засад та адміністративно-правових механізмів публічного адміністрування у сфері промислової безпеки в умовах євроінтеграції. Це зумовлює необхідність проведення системного теоретико-правового аналізу зазначеної проблематики, що, своєю чергою, визначає актуальність і наукову новизну дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII; Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179; Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 989-р.

Дослідження також враховує положення програмних і нормативно-правових актів Європейського Союзу у сфері реформування промислової безпеки, зокрема положення Рамкової директиви 89/391/ЄЕС про запровадження заходів щодо поліпшення безпеки і здоров'я працівників на роботі, Директиви 2012/18/ЄС (Seveso III) щодо запобігання великим промисловим аваріям та мінімізації їх наслідків, а також Директиви 2014/68/ЄС щодо гармонізації законодавства держав-членів у сфері безпеки обладнання, що працює під тиском.

Водночас враховано положення Регламенту (ЄС) № 765/2008, який встановлює вимоги до акредитації та ринкового нагляду, а також засади Нового законодавчого підходу (New Legislative Framework), що передбачає поєднання обов'язкових вимог до безпеки з процедурами незалежної оцінки відповідності.

Дисертація узгоджується з темою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження полягає у визначенні теоретико-правових засад, змісту та особливостей публічного адміністрування у сфері промислової безпеки в умовах євроінтеграції, а також у розробленні науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового регулювання та інституційного забезпечення цієї сфери з урахуванням європейських стандартів і практик.

Для досягнення поставленої мети в дисертації потрібно виконати такі *завдання*:

- з'ясувати теоретико-правову природу промислової безпеки як об'єкта адміністративно-правового впливу;
- розкрити ознаки та характерні риси публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України;
- визначити та сформулювати правові інструменти публічного адміністрування промислової безпеки в Україні;
- обґрунтувати систему суб'єктів публічного адміністрування промислової безпеки України та здійснити їх класифікацію;
- дослідити європейську модель правового регулювання промислової безпеки та охарактеризувати основні рівні її нормативного регулювання;
- розкрити процес імплементації європейських стандартів промислової безпеки у законодавство України;
- провести порівняльно-правовий аналіз системи державного нагляду у сфері промислової безпеки в Україні та Європейському Союзі та визначити спільні та відмінні риси моделей державного нагляду, зокрема щодо рівня централізації, ризик-орієнтованості, ролі незалежних інституцій та механізмів відповідальності;
- виявити ключові проблеми реалізації державної політики у сфері промислової безпеки України, зокрема нормативно-правові, інституційні та організаційні та сформулювати комплексні рекомендації щодо вдосконалення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки України в умовах євроінтеграції;
- обґрунтувати перспективи цифровізації публічного адміністрування промислової безпеки в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у процесі формування та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та її публічне адміністрування в умовах європейської інтеграції України.

Предмет дослідження – публічне адміністрування промислової безпеки в умовах євроінтеграції України.

Методи дослідження. Під час виконання дисертаційного дослідження використано систему загальнонаукових, спеціально-юридичних та міждисциплінарних методів наукового пізнання, що забезпечило комплексність і всебічність аналізу обраної проблематики. Зокрема, застосовано: *діалектичний* метод, який дав змогу дослідити розвиток публічного адміністрування у сфері промислової безпеки в динаміці, у взаємозв'язку та взаємозалежності його елементів (підрозділ 1.2); *системно-структурний* метод, за допомогою якого проаналізовано систему суб'єктів публічного адміністрування промислової безпеки та їх взаємодію (підрозділ 1.4); *формально-юридичний* метод, що використано для дослідження змісту нормативно-правових актів України та Європейського Союзу у сфері промислової безпеки (підрозділи 1.2, 1.3, 2.1, 2.2); *порівняльно-правовий* метод, який дозволив здійснити зіставлення моделей публічного адміністрування та державного нагляду у сфері промислової безпеки України та держав-членів ЄС (підрозділ 2.3); *функціональний* метод, що застосовано для аналізу повноважень і функцій органів публічної влади у сфері промислової безпеки (підрозділи 1.4, 2.3); *системний аналіз і синтез*, які дали змогу узагальнити наукові підходи та сформувавши цілісне бачення адміністративно-правового регулювання досліджуваної сфери (підрозділ 3.1); метод *узагальнення*, який використано для формулювання висновків та пропозицій щодо вдосконалення національного законодавства (підрозділи 3.1, 3.2); *нормативно-догматичний* метод, що дозволив дослідити юридичну природу публічного адміністрування промислової безпеки (підрозділ 1.2); метод *правового моделювання*, який застосовано для обґрунтування перспективної моделі публічного адміністрування промислової безпеки України з урахуванням європейських стандартів (підрозділи 2.1, 3.1). Використання зазначених методів забезпечило досягнення мети дослідження та формування науково обґрунтованих висновків і пропозицій.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених у галузях адміністративного, конституційного, європейського та екологічного права, а також суміжних правових і управлінських наук, у яких досліджено проблематику публічного управління, державного нагляду (контролю), правового регулювання безпеки виробничої діяльності, управління ризиками, інституційного забезпечення охорони праці та промислової безпеки, а також гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу.

Нормативно-правову основу дисертаційної роботи становлять нормативно-правові акти різної юридичної сили, зокрема Конституція України, ратифіковані у встановленому законом порядку міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також законодавчі та підзаконні акти, у положеннях яких закріплено засади державної політики у сфері промислової безпеки, охорони праці, гірничого нагляду, цивільного захисту, технічного регулювання та державного нагляду (контролю), а також визначено порядок реалізації повноважень органами публічної адміністрації, прийняття адміністративних актів і здійснення адміністративних процедур у сфері забезпечення промислової безпеки. У роботі також враховано програмні та нормативно-правові акти Європейського Союзу, що визначають правові засади

формування системи промислової безпеки, ризик-орієнтованого управління, технічного регулювання та ринкового нагляду.

Інформаційною та емпіричною базою дисертаційної роботи є наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, матеріали науково-періодичних видань, монографічна література, статистичні дані, аналітичні та звітні матеріали органів державної влади, міжнародних організацій і інституцій Європейського Союзу, а також узагальнена практика діяльності органів публічної адміністрації у сфері промислової безпеки, матеріали правозастосовної та судової практики, зокрема рішення національних судів та Суду Європейського Союзу, що стосуються питань охорони праці, промислової безпеки та державного нагляду.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному теоретико-правовому осмисленні публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України в умовах євроінтеграції, що дозволило сформулювати нові наукові підходи до розуміння його сутності, принципів, інституційної структури та адміністративно-правових механізмів реалізації, а також у розробленні наукових положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового, інституційного та організаційного забезпечення цього процесу. За результатами проведеного дослідження сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем.

вперше:

– обґрунтовано комплексний адміністративно-правовий підхід до розуміння промислової безпеки, що поєднує правові, технічні та управлінські механізми забезпечення безпечної виробничої діяльності та запропоновано авторське визначення поняття «промислова безпека», яке, на відміну від існуючих підходів, інтегрує ризик-орієнтовану модель управління безпекою, принципи культури безпеки та механізми превентивного контролю виробничих ризиків;

– здійснено системне узагальнення європейської моделі правового регулювання промислової безпеки як поєднання ризик-орієнтованого підходу, стандартизації, акредитації та незалежної оцінки відповідності;

– комплексно обґрунтовано перспективи цифровізації публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України як самостійного напрямку адміністративно-правової трансформації, що передбачає інтеграцію цифрових технологій у процеси державного нагляду (контролю), оцінки ризиків та прийняття управлінських рішень та сформульовано пропозиції щодо нормативно-правового закріплення цифрових процедур у сфері промислової безпеки з урахуванням європейських підходів до електронного урядування та ринкового нагляду;

удосконалено:

– науковий підхід до визначення правових інструментів публічного адміністрування як системи юридично опосередкованих засобів, способів і дій, які у своїй єдності забезпечують реалізацію публічного інтересу у сфері промислової безпеки, де поєднання нормативного регулювання та діяльнісного компонентів забезпечує досягнення ключової мети – мінімізації ризиків виникнення аварій, техногенних катастроф і загроз життю та здоров'ю людей;

– наукове розуміння системи суб'єктів публічного адміністрування промислової безпеки в Україні, що дозволило визначити її як складну, багаторівневу та багатосуб'єктну організаційно-правову конструкцію, формування якої зумовлене об'єктивною потребою у комплексному регулюванні, координації та запобіганні виробничим ризикам у різних секторах економіки;

– наукові підходи до аналізу імплементації *acquis communautaire* Європейського Союзу у сфері промислової безпеки дозволяють обґрунтувати трансформаційний характер адаптації національної системи як багаторівневого правового процесу, який включає в себе не лише формальне перенесення положень права ЄС у національне законодавство, а й глибоку інституційну перебудову механізмів публічного адміністрування, зміну його функціональної логіки та управлінських підходів;

отримали подальший розвиток:

– наукові положення щодо визначення юридичного змісту публічного адміністрування у сфері промислової безпеки, що дозволило комплексно охарактеризувати публічне адміністрування у сфері промислової безпеки як особливий вид владно-організаційної діяльності, що має чітко виражену правову природу, превентивну спрямованість та високий рівень суспільної значущості;

– наукові підходи до комплексного осмислення інституційно-правових моделей державного нагляду у сфері промислової безпеки України та Європейського Союзу, які ґрунтуються на поєднанні порівняльно-правового, системного та інституційного аналізу, що дає змогу розглядати державний нагляд не як сукупність окремих контрольних процедур, а як цілісну багаторівневу управлінську систему;

– наукові положення щодо вдосконалення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки України в умовах євроінтеграції, що ґрунтуються на необхідності системної трансформації публічного адміністрування відповідно до принципів *acquis communautaire* Європейського Союзу та ризик-орієнтованої моделі регулювання.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані та обґрунтовані у дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення і практичні рекомендації можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розвитку теоретико-правових досліджень проблем публічного адміністрування промислового сектору, адміністративно-правового забезпечення промислової безпеки, а також формування наукових підходів до дослідження процесів формування державної політики у сфері промислової безпеки в умовах європейської інтеграції (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій та практичній діяльності органів публічної влади* – для вдосконалення нормативно-правового регулювання, інституційної організації та адміністративно-управлінських процедур у сфері промислової безпеки, а також для підвищення ефективності реалізації державної політики шляхом імплементації європейських стандартів, запровадження ризик-орієнтованого

підходу та забезпечення узгодженості наглядових, регуляторних і контрольних функцій між органами виконавчої влади в умовах євроінтеграційних процесів;

– *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних матеріалів, розроблення та викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», «Актуальні питання європейського адміністративного права», «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», «Актуальні проблеми публічної служби», а також спеціальних курсів, присвячених проблемам державного управління у сфері промислової безпеки, державного нагляду (контролю), управління виробничими ризиками та імплементації *acquis communautaire* Європейського Союзу в національну правову систему України (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним монографічним дослідженням у якому всі положення наукової новизни та висновки сформовано автором особисто. У співавторстві з іншими вченими, що мають безпосередній науковий інтерес до тематики дослідження, опубліковано 2 статті у фахових виданнях України. Наукова стаття «Systemic interaction between the AI act and the EU digital *acquis* in artificial intelligence regulation» (наукове видання – Право та державне управління) репрезентує авторське бачення системної взаємодії між Актом ЄС про штучний інтелект та цифровим *acquis* Європейського Союзу в контексті формування сучасної моделі правового регулювання штучного інтелекту, з акцентом на узгодження ризик-орієнтованого підходу, вимог до прозорості та механізмів відповідальності в межах європейського цифрового правопорядку. У науковій публікації «Юридична природа інструментальної складової публічного адміністрування» (наукове видання – Правова позиція) автором розкрито теоретико-правові підходи до розуміння інструментальної складової публічного адміністрування як системи правових засобів, за допомогою яких реалізуються управлінські функції держави. Обґрунтовано, що такі інструменти охоплюють нормативні, організаційно-правові та процедурні механізми, які забезпечують практичну реалізацію публічної політики, а також визначено їх роль у забезпеченні ефективності адміністративно-правового регулювання.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дослідження, окремі його положення та сформульовані автором теоретичні узагальнення були представлені на науково-практичних конференціях, зокрема: «Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики» (м. Київ, 21–22 лютого 2022 р.), «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 206 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 182 найменувань на 24 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, з'ясовано її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, окреслено мету й завдання роботи, об'єкт і предмет, схарактеризовано методологічне підґрунтя, аргументовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дослідження, публікації, у яких відображено його ключові теоретичні та практичні положення, а також визначено структуру й обсяг рукопису.

Розділ 1 «Теоретико-правові основи публічного адміністрування промислової безпеки в Україні» складається з чотирьох підрозділів.

У підрозділі 1.1 *«Поняття та зміст промислової безпеки як об'єкта адміністративно-правового впливу»* охарактеризовано генезу та еволюцію наукових підходів до розуміння промислової безпеки, визначено її місце в системі адміністративно-правового регулювання, а також розкрито її зміст як комплексної правової категорії, що охоплює сукупність організаційних, правових, технічних та управлінських заходів, спрямованих на запобігання виробничим ризикам і мінімізацію їх негативних наслідків.

Окрему увагу приділено аналізу промислової безпеки як об'єкта публічного адміністрування, що характеризується багаторівневістю регулювання, участю різних суб'єктів владних повноважень та необхідністю узгодження державних, галузевих і корпоративних інтересів. Обґрунтовано, що промислова безпека як об'єкт дослідження має виражену міждисциплінарну природу, що включає елементи права, інженерії та менеджменту.

На основі аналізу сучасних досліджень визначено, що концепція культури безпеки у поєднанні із сучасним підходом risk management (управління ризиками) передбачає не лише ідентифікацію й оцінювання ризиків, але й їх безперервний моніторинг, адаптацію управлінських рішень та застосування превентивних заходів для мінімізації ймовірності негативних подій. Цей підхід став одним з центральних елементів сучасних систем управління безпекою у багатьох галузях промисловості.

Досліджено зміст і теоретичні передумови участі всіх заінтересованих сторін у формуванні та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки. Наголошено, що ефективність такої політики значною мірою залежить від залучення державних органів, суб'єктів господарювання, працівників, наукових установ та громадських організацій. Такий багатосуб'єктний підхід забезпечує врахування різних аспектів виробничої діяльності, підвищує обґрунтованість управлінських рішень і сприяє формуванню більш ефективного та збалансованого механізму правового регулювання у сфері промислової безпеки.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що сучасне розуміння промислової безпеки виходить за межі виключно технічних рішень чи регуляторних вимог: воно охоплює комплексний підхід, що поєднує гуманітарні, технічні та правові аспекти, що є важливою передумовою для ефективного адміністративно-правового регулювання безпеки виробничої діяльності в Україні.

У підрозділі 1.2 «Юридична природа публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України» досліджено сутність, зміст і структурні характеристики публічного адміністрування у зазначеній сфері, визначено його місце в системі адміністративного права та державного управління.

Проаналізовано правову природу відповідних управлінських відносин, які виникають у процесі формування та реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, здійснення державного нагляду (контролю), а також регулювання діяльності суб'єктів господарювання щодо забезпечення безпечних умов праці та виробництва.

Окрему увагу приділено характеристиці публічного адміністрування як системної діяльності уповноважених органів виконавчої влади, що реалізується через правові, організаційні та процедурні механізми впливу на суспільні відносини у сфері промислової безпеки.

Обґрунтовано, що юридична природа публічного адміністрування у сфері промислової безпеки має комплексний характер і проявляється у поєднанні владно-розпорядчих, регуляторних та контрольних функцій держави, спрямованих на забезпечення превенції виробничих ризиків і захисту життя та здоров'я працівників. Юридичний зміст публічного адміністрування у сфері промислової безпеки розкрито через сукупність взаємопов'язаних елементів, а саме через такі компоненти: 1) нормативний – система правових норм, що визначають правові засади забезпечення промислової безпеки, повноваження суб'єктів публічної адміністрації та порядок їх діяльності; 2) суб'єктний – коло уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також інших суб'єктів, наділених владними управлінськими функціями у цій сфері; 3) об'єктний – суспільні відносини, що виникають у процесі забезпечення безпеки у промисловому виробництві, зокрема щодо експлуатації небезпечних об'єктів, використання технологій і ресурсів; 4) функціональний – діяльність із реалізації заходів адміністративного впливу для досягнення прийняттого рівня промислової безпеки, мінімізація ризиків і запобігання негативним наслідкам для людини, суспільства і держави.

На підставі проведеного аналізу сформульовано авторське визначення публічного адміністрування у сфері промислової безпеки, як врегульовану нормами адміністративного права системну, цілеспрямовану діяльність уповноважених суб'єктів публічної влади, спрямовану на формування, реалізацію та контроль державної політики у сфері запобігання промисловим ризикам, аваріям і надзвичайним ситуаціям, а також на забезпечення належного рівня захисту життя, здоров'я людей, довкілля і майна шляхом застосування адміністративно-правових засобів та інструментів.

У підрозділі 1.3 «Правові інструменти публічного адміністрування промислової безпеки в Україні» досліджено систему нормативно-правових, організаційно-правових та процедурних засобів, за допомогою яких здійснюється регулювання суспільних відносин у сфері промислової безпеки.

Проаналізовано основні правові інструменти реалізації державної політики у цій сфері, зокрема нормативне регулювання, державний нагляд (контроль),

дозвільні та реєстраційні процедури, технічне регулювання, оцінку відповідності, а також механізми відповідальності за порушення вимог промислової безпеки.

Окрему увагу приділено трансформації правових інструментів у контексті євроінтеграції України, що проявляється у поступовому переході до ризик-орієнтованого підходу, посиленні ролі превентивних механізмів, розвитку інституту ринкового нагляду та гармонізації національного законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу. Обґрунтовано, що система правових інструментів публічного адміністрування промислової безпеки характеризується комплексністю, багаторівневістю та динамічністю, а її подальший розвиток пов'язаний із підвищенням ефективності державного регулювання та забезпеченням належного рівня безпеки виробничої діяльності.

Здійснено класифікацію нормативно-правових актів у сфері промислової безпеки України з урахуванням інструментальної складової публічного адміністрування у цій сфері, а саме: 1) базові (загально-регулятивні) акти – нормативно-правові акти, що формують загальні правові засади функціонування системи промислової безпеки, визначають основи правопорядку та регулюють загальні господарські й адміністративні відносини; 2) інституційні акти – акти, що визначають адміністративно-правовий статус, повноваження та компетенцію суб'єктів публічної адміністрації у сфері промислової безпеки; 3) галузеві (спеціальні) акти у сфері промислової безпеки – нормативно-правові акти, що безпосередньо регулюють відносини у сфері промислової безпеки, встановлюють вимоги до безпечного здійснення діяльності, експлуатації обладнання, використання небезпечних речовин тощо; 4) розпорядчі (індивідуально-регулятивні) акти – у досліджуваній сфері це: а) індивідуальні акти, що стосуються діяльності підконтрольних державі підприємств (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження фінансового плану державного підприємства «Енергоринок» на 2026 рік» від 3 вересня 2025 р. № 943-р); б) акти, що містять конкретні приписи щодо реалізації повноважень суб'єктами публічної адміністрації та спрямовані на вирішення індивідуальних адміністративних справ. Йдеться про рішення, приписи, розпорядження, спрямовані на усунення порушень, застосування заходів реагування або реалізацію контрольних функцій. Зокрема одними з таких є дозвільні акти. Уточнимо, що це різновид індивідуальних актів, які видаються уповноваженими суб'єктами публічної адміністрації з метою надання суб'єктам господарювання права на здійснення певного виду діяльності або виконання конкретних дій, що пов'язані з підвищеним рівнем ризику, за умови відповідності встановленим законодавством вимогам.

У підрозділі 1.4 «Система суб'єктів публічного адміністрування промислової безпеки України» з'ясовано, що зазначена система має складну, багаторівневу та багатосуб'єктну структуру, зумовлену необхідністю комплексного регулювання та забезпечення безпеки виробничої діяльності в різних секторах економіки.

Встановлено, що її ядро становлять органи виконавчої влади загальної та спеціальної компетенції, насамперед Кабінет Міністрів України, який забезпечує формування та координацію державної політики, а також центральні органи виконавчої влади, що реалізують відповідні регуляторні та наглядові функції у

сфері промислової безпеки. Особливо проаналізовано роль спеціалізованих органів державного нагляду (контролю), зокрема тих, що здійснюють інспекційну діяльність у сфері охорони праці, промислової безпеки та виробничих ризиків, а також інституцій, відповідальних за технічне регулювання та оцінку відповідності.

Визначено, що експертні організації є ключовою ланкою системи публічного адміністрування промислової безпеки, оскільки: забезпечують технічну основу державного нагляду; впливають на допуск до експлуатації небезпечних об'єктів; формують рівень фактичної безпеки на виробництві. Водночас їх ефективність залежить від: незалежності, прозорості діяльності та наявності реальної відповідальності за результати експертизи. Саме тому подальша трансформація системи має бути спрямована на перетворення експертних організацій з формальних учасників процедур у повноцінних відповідальних суб'єктів безпеки, діяльність яких базується на професійності, акредитації та економічній відповідальності.

На підставі аналізу чинного законодавства сформовано класифікацію повноважень експертних організацій, до них відносяться наступні види: 1) контрольно-оціночні (експертні); 2) інспекційні; 3) дозвільно-допоміжні; 4) консультативно-методичні; 5) інформаційно-аналітичні; 6) науково-технічні.

Розділ 2 «Публічне адміністрування промислової безпеки в Європейському Союзі та його вплив на Україну» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 «Європейська модель правового регулювання промислової безпеки» проаналізовано концептуальні засади, інституційні особливості та нормативно-правові механізми функціонування системи промислової безпеки в Європейському Союзі. Досліджено, що європейська модель базується на принципах превентивного управління ризиками, пріоритету запобігання аваріям, відповідальності оператора (роботодавця) та розподіленого державного нагляду із залученням незалежних органів оцінки відповідності.

Окрему увагу приділено аналізу *acquis communautaire* у сфері промислової безпеки, зокрема положенням рамкових директив ЄС, які визначають мінімальні вимоги до безпеки виробничого середовища, організації праці та управління небезпечними виробничими об'єктами. Встановлено, що характерною ознакою європейської моделі є чітке розмежування функцій між регуляторними органами, органами державного нагляду та інституціями оцінки відповідності, що забезпечує високий рівень незалежності контролю та ефективність правозастосування.

Уточнено порівняльні характеристики моделей промислової безпеки (Німеччина, Франція, Велика Британія, Нідерланди, Швеція, ЄС загалом), що дозволяє виокремити тенденцію переходу до ко-регуляторних та ризик-орієнтованих механізмів публічного адміністрування. Розвинуто положення про функціональну модель забезпечення промислової безпеки «експерт → оцінка → відповідальність → страхування», яка відображає сучасну логіку розподілу ризиків між державою, бізнесом та інституціями технічного контролю.

Обґрунтовано, що європейська модель промислової безпеки має системний характер і спрямована на формування єдиного безпекового простору, в якому поєднуються правові, організаційні та економічні інструменти запобігання виробничим ризикам.

У підрозділі 2.2 «Імплементация європейських стандартів промислової безпеки у законодавство України» проаналізовано процес гармонізації національного законодавства України з *acquis communautaire* Європейського Союзу у сфері промислової безпеки, охорони праці та управління виробничими ризиками. Досліджено нормативно-правові та інституційні механізми наближення українського законодавства до європейських стандартів, визначених у відповідних директивах ЄС, зокрема щодо запровадження ризик-орієнтованого підходу, превентивного характеру регулювання та посилення відповідальності роботодавця за безпечні умови праці.

Окрему увагу приділено трансформації системи технічного регулювання, яка передбачає перехід від дозвільної моделі до моделі ринкового нагляду та оцінки відповідності, а також імплементации інституту акредитації як інструменту забезпечення довіри до результатів оцінювання безпеки продукції та виробничих процесів. Встановлено, що процес імплементации європейських стандартів має комплексний характер і охоплює не лише формальне запозичення правових норм, але й інституційне реформування системи публічного адміністрування промислової безпеки.

Обґрунтовано, що імплементация європейських стандартів у сфері промислової безпеки в Україні відбувається за такими ключовими напрямками: перехід до ризик-орієнтованої моделі управління безпекою; запровадження принципу відповідальності суб'єкта господарювання за безпечність діяльності; розвиток інституту акредитації як гаранта незалежної експертизи; поступове заміщення дозвільного регулювання системою оцінки відповідності та ринкового нагляду. Доведено, що сучасний етап гармонізації українського законодавства з правом ЄС свідчить про трансформацію системи промислової безпеки від адміністративно-дозвільної моделі до моделі регульованої саморегуляції, в якій держава визначає рамки безпеки, а їх практична реалізація забезпечується незалежними інституціями та суб'єктами господарювання.

У підрозділі 2.3 «Порівняльно-правовий аналіз системи державного нагляду у сфері промислової безпеки в Україні та Європейському Союзі» з'ясовано, що моделі державного нагляду в Україні та Європейському Союзі характеризуються спільними тенденціями розвитку, але суттєво відрізняються за інституційною структурою, ступенем децентралізації та підходами до управління виробничими ризиками. Встановлено, що система нагляду в ЄС базується на ризик-орієнтованому підході та принципі пріоритету запобігання аваріям, що закріплено у низці ключових директив, зокрема у сфері промислової безпеки, охорони праці та регулювання небезпечних виробничих об'єктів. Така модель передбачає розподіл функцій між державними органами, ринковими наглядовими структурами та незалежними органами оцінки відповідності.

Доведено, що українська система державного нагляду перебуває у стані трансформації від централізованої інспекційно-дозвільної моделі до європейської

моделі превентивного контролю, що передбачає поступове запровадження ризик-орієнтованих процедур, посилення відповідальності суб'єктів господарювання та розвиток інституту ринкового нагляду.

Окрему увагу приділено аналізу ключових директив ЄС, які формують нормативну основу регулювання промислової безпеки, зокрема щодо запобігання великим промисловим аваріям, забезпечення безпечних умов праці та оцінки відповідності продукції.

Обґрунтовано, що імплементація європейських стандартів у сфері державного нагляду сприяє зближенню української моделі регулювання з європейською правовою системою, підвищенню ефективності контролю та формуванню єдиного підходу до управління промисловими ризиками.

Розділ 3 «Напрямки удосконалення публічного адміністрування промислової безпеки в Україні» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Способи вирішення проблем реалізації державної політики у сфері промислової безпеки України» досліджено комплекс організаційно-правових, інституційних та нормативних заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування системи промислової безпеки та усунення наявних проблем її реалізації.

Встановлено, що ключовими проблемами залишаються фрагментарність правового регулювання, недостатня узгодженість повноважень органів виконавчої влади, домінування реактивної (а не превентивної) моделі управління ризиками, а також обмежена інтеграція європейських підходів до системи державного нагляду. Обґрунтовано, що одним із основних напрямів вирішення зазначених проблем є удосконалення нормативно-правової бази шляхом гармонізації з *acquis communautaire* Європейського Союзу, зокрема в частині запровадження ризик-орієнтованого підходу, посилення відповідальності роботодавця та розвитку механізмів ринкового нагляду й оцінки відповідності.

Доведено необхідність інституційної оптимізації системи суб'єктів публічного адміністрування промислової безпеки шляхом чіткого розмежування функцій формування політики, нагляду та експертного забезпечення, що дозволить підвищити ефективність управлінських рішень та уникнути дублювання повноважень. Окремо акцентовано на важливості цифровізації процесів державного нагляду, впровадження електронних систем моніторингу виробничих ризиків, а також розвитку інформаційної взаємодії між органами влади та суб'єктами господарювання.

Запропоновано комплексний підхід до вдосконалення реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, який поєднує правові, інституційні та цифрові інструменти управління та відповідає європейським стандартам безпеки виробничої діяльності шляхом розроблення та прийняття Концепції загальнодержавної цільової програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2026–2030 роки, яка б визначала стратегічні напрями реалізації державної політики у сфері промислової безпеки та охорони праці, що є необхідною передумовою модернізації системи управління техногенними та професійними ризиками в Україні.

У підрозділі 3.2 «Перспективи цифровізації публічного адміністрування промислової безпеки в Україні» здійснено комплексний аналіз сучасних тенденцій цифрової трансформації системи державного управління у сфері промислової безпеки та визначено її потенційні напрями розвитку в умовах євроінтеграції. Досліджено, що цифровізація виступає ключовим інструментом підвищення ефективності публічного адміністрування, забезпечуючи оперативність обміну інформацією, прозорість управлінських процедур, удосконалення державного нагляду (контролю) та мінімізацію адміністративних ризиків.

Встановлено, що перспективними напрямками цифровізації є впровадження електронних систем моніторингу виробничих ризиків, створення інтегрованих інформаційних платформ для обміну даними між органами державної влади та суб'єктами господарювання, а також розвиток автоматизованих інструментів аналізу та прогнозування аварійних ситуацій.

Обґрунтовано, що цифрова трансформація публічного адміністрування промислової безпеки сприяє переходу до проактивної моделі управління ризиками, за якої пріоритет надається запобіганню аваріям на основі аналітики даних та цифрових технологій. Окрему увагу приділено узгодженню процесів цифровізації з європейськими підходами до електронного врядування та управління безпекою, що передбачає використання принципів відкритості даних, міжвідомчої інтеграції та технологічної сумісності інформаційних систем. У роботі цифровізація розглядається як стратегічний напрям модернізації системи публічного адміністрування промислової безпеки України, що забезпечує підвищення її ефективності, адаптивності та відповідності європейським стандартам.

ВИСНОВКИ

У висновках дисертаційної роботи наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, яке полягає у комплексному обґрунтуванні теоретико-правових засад публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України в умовах європейської інтеграції, а також у розробленні концептуальних підходів до вдосконалення його інституційної структури, правових механізмів та інструментів реалізації державної політики з урахуванням *acquis communautaire* Європейського Союзу. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових висновків, основні з них такі:

1. Встановлено, що в Україні відсутнє єдине нормативно закріплене визначення поняття «промислова безпека». Запропоновано його авторське трактування як стану захищеності працівників, населення та довкілля від техногенних і небезпечних виробничих факторів, що забезпечується комплексною системою правових, організаційно-технічних, соціально-економічних та освітніх заходів, спрямованих на ідентифікацію, оцінювання та попередження виробничих ризиків, формування культури безпеки та постійне вдосконалення системи управління безпекою на виробництві. Доведено, що для ефективного публічного адміністрування промислової безпеки України важливо інтегрувати нормативні вимоги та ціннісно-поведінкові моделі учасників виробничого процесу, тим самим

культура безпеки визначається як один із ключових елементів адміністративно-правового механізму забезпечення промислової безпеки. Обґрунтовано, що сучасні виробничі системи потребують стійкості та гнучкості, тобто здатності адаптуватися до нових технологічних, економічних або соціальних викликів. Зокрема, підприємства повинні мати плани реагування на надзвичайні ситуації, резервні системи управління та механізми швидкого відновлення виробничих процесів після аварій або кризових ситуацій.

2. Визначено поняття та розкрито сутність публічного адміністрування промислової безпеки України. Встановлено, що юридичний зміст публічного адміністрування у сфері промислової безпеки розкривається через сукупність взаємопов'язаних елементів, а саме через такі компоненти: 1) нормативний – система правових норм, що визначають правові засади забезпечення промислової безпеки, повноваження суб'єктів публічної адміністрації та порядок їх діяльності; 2) суб'єктний – коло уповноважених органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також інших суб'єктів, наділених владними управлінськими функціями у цій сфері; 3) об'єктний – суспільні відносини, що виникають у процесі забезпечення безпеки у промисловому виробництві, зокрема щодо експлуатації небезпечних об'єктів, використання технологій і ресурсів; 4) функціональний – діяльність із реалізації заходів адміністративного впливу для досягнення прийняттого рівня промислової безпеки, мінімізація ризиків і запобігання негативним наслідкам для людини, суспільства і держави.

3. Досліджено правові інструменти публічного адміністрування промислової безпеки в Україні. Обґрунтовано, що ефективність правових інструментів публічного адміністрування у сфері промислової безпеки визначається не лише наявністю розгалуженої системи нормативно-правових актів, а й узгодженістю їх застосування, інституційною спроможністю суб'єктів публічної адміністрації та належною процедурною реалізацією відповідних повноважень. Доведено поєднання нормативного регулювання та діяльнісного компонентів, що забезпечує досягнення ключової мети – мінімізації ризиків виникнення аварій, техногенних катастроф і загроз життю та здоров'ю людей. Зроблено висновок, що інструменти публічного адміністрування, зокрема й у сфері забезпечення промислової безпеки в Україні, можуть і повинні розглядатися крізь призму юридичних засобів, оскільки саме через правову форму вони набувають офіційного характеру та забезпечують досягнення публічно значущих результатів.

4. Удосконалено підхід до визначення системи суб'єктів публічного адміністрування, яка розглядається не лише як ієрархічна, а як мережева система взаємодії державних, місцевих та недержавних інституцій. Виявлено наявність інституційних проблем, зокрема: дублювання повноважень між органами державної влади; нечіткість розмежування компетенцій у сфері контролю та розслідування аварій; фрагментарність нормативно-правового регулювання; наявність корупційних ризиків у дозвільних та інспекційних процедурах. Окремо обґрунтовано, що адміністрації підприємств виступають первинною ланкою публічного адміністрування, оскільки саме на цьому рівні відбувається практична реалізація вимог промислової безпеки через організацію навчання, технічного контролю та впровадження систем управління охороною праці. На місцевому

рівні публічне адміністрування реалізується через взаємодію територіальних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання, що свідчить про поступовий перехід від жорсткої вертикальної моделі управління до більш гнучкої, мережевої системи.

У цілому встановлено, що подальший розвиток системи публічного адміністрування промислової безпеки має бути спрямований на: чітке розмежування повноважень між суб'єктами; цифровізацію управлінських процесів; мінімізацію контактів між бізнесом і контролюючими органами; запровадження економічних механізмів відповідальності (зокрема страхування); гармонізацію із європейськими підходами.

5. Доведено, що сучасні європейські моделі правового регулювання промислової безпеки характеризуються переходом від класичної адміністративно-дозвільної системи (Франція) до ризик-орієнтованих та делегованих моделей (Німеччина, Велика Британія, ЄС). Ключовими інституційними елементами цих моделей виступають: акредитація як гарантія довіри до експертних організацій; незалежна оцінка відповідності; посилення відповідальності суб'єктів господарювання; зменшення прямого державного втручання; розвиток ко-регуляції та саморегуляції. Доведено, що сучасна європейська модель промислової безпеки характеризується зміщенням центру регулювання від держави до системи «експертних інституцій», де держава виконує переважно функції встановлення рамкових вимог, акредитації та ринкового нагляду, тоді як безпосередня технічна оцінка передається незалежним організаціям. Уточнено роль акредитації як ключового інструменту публічного адміністрування, який виконує функцію «інституційного гаранта довіри» до системи оцінки відповідності, забезпечуючи її прозорість, компетентність та міжнародну сумісність.

6. Визначено, що імплементація європейських стандартів у сфері промислової безпеки в Україні є системним і багаторівневим процесом гармонізації національного законодавства з *acquis communautaire* Європейського Союзу, який виходить за межі формального запозичення правових норм і охоплює глибоку трансформацію інституційних та управлінських підходів до забезпечення безпеки виробничої діяльності. Встановлено, що ключовими детермінантами цього процесу є Угода про асоціацію між Україною та ЄС, отримання статусу країни-кандидата та відкриття переговорів про вступ, що зумовлює обов'язок поступового наближення національного законодавства до права ЄС у сферах охорони праці, промислової безпеки та технічного регулювання. Водночас імплементація охоплює не лише директиви ЄС як обов'язкові джерела права, а й ширший комплекс інституційних підходів, включаючи ризик-орієнтовану модель управління, принцип відповідальності оператора, превентивний характер регулювання та незалежну оцінку відповідності. Доведено, що адаптація законодавства України, зокрема у сфері регулювання об'єктів підвищеної небезпеки та охорони праці, свідчить про поступовий перехід від адміністративно-дозвільної моделі до моделі регульованої саморегуляції, у якій держава встановлює лише рамкові вимоги безпеки, а їх реалізація забезпечується суб'єктами господарювання за участі акредитованих незалежних органів.

Особливу роль у цьому процесі відіграють директиви ЄС (зокрема Seveso III та інші акти Нового законодавчого підходу), які формують сучасну архітектуру управління промисловими ризиками, орієнтовану на запобігання аваріям, мінімізацію наслідків небезпек та забезпечення прозорості інформації про ризики.

7. У результаті порівняльно-правового аналізу системи державного нагляду у сфері промислової безпеки в Україні та Європейському Союзі встановлено, що відповідні моделі характеризуються спільними тенденціями розвитку, однак істотно відрізняються за інституційною структурою, рівнем децентралізації та підходами до управління виробничими ризиками. Доведено, що в основі системи державного нагляду ЄС лежить ризик-орієнтований підхід і принцип пріоритету запобігання аваріям, закріплений у положеннях *acquis communautaire* та ключових директивах, зокрема у сфері контролю за небезпечними виробництвами та охорони праці. Така модель передбачає чіткий розподіл функцій між органами державного нагляду, інститутами ринкового контролю та незалежними органами оцінки відповідності, що забезпечує багаторівневність і баланс публічного та приватного елементів управління безпекою. Водночас встановлено, що українська система державного нагляду у сфері промислової безпеки перебуває у стані поступової трансформації від централізованої інспекційно-дозвільної моделі до європейської превентивної ризик-орієнтованої моделі. Цей процес супроводжується запровадженням класифікації об'єктів підвищеної небезпеки, посиленням ролі оператора як відповідального суб'єкта, а також розвитком інститутів ринкового нагляду та оцінки відповідності. Особливістю національної моделі залишається збереження значної ролі державних органів у забезпеченні безпеки, тоді як у праві ЄС домінує концепція відповідальності оператора та розподілу регуляторних і контрольних функцій між різними інституційними рівнями. Разом із тим, у законодавстві України вже простежується поступова імплементація положень Директиви Seveso III та інших актів ЄС, що свідчить про системне наближення до європейських стандартів. Зроблено висновок, що гармонізація системи державного нагляду України з моделлю Європейського Союзу має не лише нормативний, але й інституційно-функціональний характер і передбачає перехід до децентралізованої, превентивної та ризик-орієнтованої системи управління промисловою безпекою, інтегрованої в європейський правовий простір.

8. Узагальнюючи результати дослідження способів вирішення проблем реалізації державної політики у сфері промислової безпеки в Україні на прикладі будівельної галузі, слід констатувати, що сучасний стан регулювання характеризується системними дисбалансами, які проявляються у поєднанні застарілих адміністративних підходів із фрагментарними елементами європейських практик управління ризиками. Це зумовлює недостатню ефективність запобігання виробничим аваріям і високий рівень травматизму, особливо в секторах із підвищеною небезпекою. Встановлено, що ключовою причиною неефективності є орієнтація системи переважно на реагування після настання негативних подій, а не на їх попередження, що супроводжується надмірною зарегульованістю, формалізацією процедур та обмеженою результативністю державного контролю. Додатково ситуацію ускладнюють

інституційна розпорошеність повноважень, недостатній рівень відповідальності учасників системи безпеки та відсутність єдиного інформаційного середовища для управління ризиками. Показано, що будівельна галузь виступає найбільш чутливою сферою до зазначених проблем через мобільність робочих процесів, складну систему субпідряду, значну кількість учасників виробничого процесу та постійно змінні умови праці, що потребує гнучкої, превентивної та ризик-орієнтованої моделі регулювання.

Обґрунтовано, що підвищення ефективності державної політики у сфері промислової безпеки можливе за умови переходу до інтегрованої моделі управління, яка поєднує превентивний підхід, цифрові інструменти контролю, посилення економічної відповідальності роботодавців і розвиток незалежної експертизи. Важливим елементом такої трансформації є також мінімізація надмірного адміністративного втручання держави та зміщення акцентів на контроль результатів безпеки, а не процедур їх досягнення. У результаті встановлено, що ефективна реалізація державної політики у сфері промислової безпеки потребує системного оновлення управлінської моделі, яка має базуватися на принципах ризик-орієнтованості, прозорості, цифровізації та відповідальності всіх учасників виробничих процесів, що є необхідною умовою гармонізації з європейськими стандартами та підвищення рівня безпеки праці в Україні.

9. Проаналізовано і узагальнено сучасні підходи до впровадження цифрових технологій у сфері охорони праці та промислової безпеки, зроблено низку концептуальних висновків щодо трансформації системи управління виробничими ризиками. Зокрема встановлено, що цифровізація публічного управління у сфері безпеки праці поступово формує перехід від традиційної, переважно реактивної моделі державного нагляду до проактивної, аналітично орієнтованої системи, заснованої на постійному моніторингу, обробці великих масивів даних та прогнозуванні ризиків. У цьому контексті ключову роль відіграють цифрові платформи взаємодії між державою, роботодавцями та працівниками, які забезпечують оперативний обмін інформацією, підвищення прозорості контролю та зменшення адміністративних бар'єрів. Визначено, що важливим елементом цифрової трансформації є впровадження автоматизованих систем управління ризиками, що дозволяють інтегрувати статистичні та історичні дані про виробничі інциденти для формування прогнозних моделей небезпек. Такий підхід забезпечує не лише фіксацію порушень, а й їх превентивне виявлення, що суттєво підвищує ефективність управлінських рішень у сфері промислової безпеки. Окремо відзначено значення технологій Інтернету речей (IoT), які забезпечують безперервний дистанційний контроль за станом виробничого обладнання та умов праці. Їх застосування сприяє зниженню рівня аварійності шляхом своєчасного виявлення технічних несправностей та попередження потенційно небезпечних ситуацій, що є ключовим елементом переходу до превентивної моделі безпеки. Узагальнення сучасних підходів свідчить, що цифровізація у сфері публічного управління охороною праці не лише підвищує ефективність наглядових і контрольних функцій держави, але й сприяє формуванню нової управлінської парадигми, заснованої на відкритості даних, автоматизації процесів та інтеграції

інноваційних технологій. Це, у свою чергу, забезпечує більш збалансовану взаємодію між державними органами, роботодавцями та працівниками.

Зроблено висновок, що цифрова трансформація виступає системоутворюючим фактором модернізації публічного адміністрування у сфері промислової безпеки, оскільки створює передумови для переходу до ризик-орієнтованої, превентивної та даноцентричної моделі управління, що відповідає сучасним європейським підходам і сприяє суттєвому підвищенню рівня безпеки виробничого середовища. Розроблено та запропоновано проект «Концепції цифрової трансформації системи забезпечення промислової безпеки в Україні», що визначає стратегічні засади цифрової трансформації системи забезпечення промислової безпеки в Україні, які спрямовані на підвищення ефективності державного нагляду, запобігання виробничим аваріям, мінімізацію професійних ризиків та гармонізацію національної системи з європейськими підходами ризик-орієнтованого управління.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Polishchuk V.O., *Niedielchenko V.M.* Systemic interaction between the AI act and the EU digital acquis in artificial intelligence regulation. *Право та державне управління*. 2024. № 3. С. 463–468.

2. Nedelchenko V. The concept and content of «industrial safety»: an administrative and legal analysis. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 6 . P. 112–116.

3. Сорока Л.В., *Недільченко В.М.* Юридична природа інструментальної складової публічного адміністрування. *Правова позиція*. 2025. № 2(47). С. 244–248.

4. Недільченко В.М. Юридична природа публічного адміністрування у сфері промислової безпеки України. *KELM*. 2025. № 6(74). С. 214–219 (Республіка Польща).

5. Недільченко В.М. Інструменти публічного адміністрування у сфері промислової безпеки: теоретико-правові засади та практичні аспекти реалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 12. С. 507–510.

6. Недільченко В.М. Культура безпеки в будівельній сфері як елемент промислової безпеки: Європейський підхід. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2026. Вип. 1. С. 90–94.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Недільченко В.М. Європейська модель правового регулювання промислової безпеки: принципи, структура та особливості функціонування. *Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 21–22 лют. 2022 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 139–141.

8. Недільченко В.М. Цільова спрямованість та система принципів публічного адміністрування у сфері промислової безпеки в умовах зростання техногенних ризиків. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.)*. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 144–146.

АНОТАЦІЯ

Недельченко В. М. Публічне адміністрування промислової безпеки в умовах європейської інтеграції України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2026.

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у формуванні цілісної моделі публічного адміністрування у сфері промислової безпеки в умовах євроінтеграції та цифрової трансформації. Обґрунтовано концептуальні засади модернізації державного нагляду на основі переходу від інспекційно-дозвільної до ризик-орієнтованої превентивної моделі управління виробничими ризиками. У роботі здійснено комплексний порівняльно-правовий аналіз національної системи промислової безпеки та відповідних підходів Європейського Союзу, що дало змогу виявити системні відмінності в інституційній структурі, розподілі повноважень та механізмах забезпечення безпеки. Доведено необхідність гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, зокрема шляхом імплементації ризик-орієнтованого підходу, посилення відповідальності роботодавця та розвитку інституту ринкового нагляду.

Визначено ключові проблеми реалізації державної політики у сфері промислової безпеки, серед яких – фрагментарність нормативно-правового регулювання, недостатня ефективність механізмів контролю, формалізм наглядової діяльності та обмежене використання цифрових інструментів. Особливу увагу приділено аналізу будівельної галузі як сфери підвищеного ризику. Запропоновано концепцію цифрової трансформації публічного адміністрування у сфері промислової безпеки, що передбачає впровадження інтегрованих інформаційних систем, автоматизованого моніторингу ризиків, технологій Інтернету речей та аналітики даних. Обґрунтовано необхідність інституційного переформатування системи державного нагляду, розвитку незалежної експертизи та запровадження економічних механізмів відповідальності.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання для вдосконалення законодавства та формування ефективної державної політики у сфері промислової безпеки.

Ключові слова: промислова безпека, публічне адміністрування, державний нагляд, суб'єкти публічного адміністрування, правові інструменти, ризик-орієнтований підхід, цифрова трансформація, охорона праці, євроінтеграція, ринковий нагляд, управління ризиками.

SUMMARY

Nedelchenko V. M. Public administration of industrial safety in the context of the European integration of Ukraine. – *Qualification scientific work in the form of a manuscript.*

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2026.

The dissertation study provides a theoretical generalization and proposes a new solution to the scientific task, which consists in forming a holistic model of public administration in the field of industrial safety in the context of European integration and digital transformation. The work carries out a comprehensive analysis of the current state of state policy and the system of supervision in the field of industrial safety, identifying key regulatory, legal, institutional and organizational problems of its implementation, in particular, the fragmentation of regulation, the dominance of a reactive approach, insufficient coordination of the powers of public authorities and limited effectiveness of control mechanisms. The conceptual principles of modernization of state supervision based on the transition from inspection-permitting to risk-oriented preventive model of industrial risk management are substantiated. The work carries out a comprehensive comparative legal analysis of the national system of industrial safety and the corresponding approaches of the European Union, which made it possible to identify systemic differences in the institutional structure, distribution of powers and mechanisms for ensuring safety. The need for harmonization of national legislation with European standards is proven, in particular by implementing a risk-oriented approach, strengthening the employer's responsibility and developing the institution of market supervision. Key problems of implementing state policy in the field of industrial safety are identified, including the fragmentation of regulatory and legal regulation, insufficient effectiveness of control mechanisms, formalism of supervisory activities and limited use of digital tools. Particular attention is paid to the analysis of the construction industry as an area of increased risk. The concept of digital transformation of public administration in the field of industrial safety is proposed, which involves the implementation of integrated information systems, automated risk monitoring, Internet of Things technologies and data analytics. The need for institutional reformatting of the state supervision system, the development of independent expertise and the introduction of economic mechanisms of responsibility is substantiated.

The practical significance of the results obtained lies in the possibility of their use for improving legislation and forming effective state policy in the field of industrial safety.

Keywords: industrial safety, public administration, state supervision, public administration entities, legal instruments, risk-oriented approach, digital transformation, occupational safety, European integration, market supervision, risk management.